

POSTANOWIENIE

Dnia 25 października 2022 r.

Sąd Rejonowy w Sopocie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Anna Potyraj

po rozpoznaniu w dniu 25 października 2022 r. w Sopocie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku G. G. (1) i S. Z.

o stwierdzenie nabycia spadku po F. R. (z domu M.)

postanawia:

1. na podstawie art. 1099 § 1 k.p.c. w zw. art. 4 i 15 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz. Urz. UE L nr 201, str. 107) odrzucić wniosek;
2. na podstawie art. 79 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zwrócić wnioskodawczyniom G. G. (1) i S. Z. solidarnie ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Sopocie kwotę 70,00 złotych (siedemdziesiąt pięć złotych i 0/100) tytułem zwrotu opłaty sądowej od wniosku obniżonej o kwotę równą opłacie minimalnej oraz kwotę 5 zł opłaty za wpis do Rejestru Spadkowego.

zwięzłe zasadnicze powody rozstrzygnięcia

sporządzone

w oparciu o art. 357 § 5 k.p.c.

Wnioskodawczynie wystąpiły do Sądu Rejonowego w Sopocie z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po F. M. R., zmarłej dnia 16 grudnia 2020 r. w B., ostatnio zamieszkałej w B.. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że spadkodawczyni od wielu lat na stałe zamieszkiwała aż do śmierci w Niemczech.

W sprawach spadkowych o charakterze transgranicznym, w relacjach z państwami Unii Europejskiej, podstawy jurysdykcji wyznaczają przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr (...) z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz.Urz. UE L Nr 201, s. 107 ze zm.). Rozporządzenie to stosuje się do spraw spadkowych osób, które zmarły w dniu lub po 17 sierpnia 2015 r. Spadkodawczyni zmarła w dniu 16 grudnia 2020 r., zatem do niniejszej sprawy mają zastosowanie przepisy rozporządzenia nr 650/2012.

Przepisy jurysdykcyjne w sprawach spadkowych (art. 4, 7, 10 i 11 rozporządzenia nr 650/2012) są zamieszczone w rozdziale II rozporządzenia nr 650/2012. Podstawowy w tej mierze jest art. 4 rozporządzenia nr 650/2012, który określa tzw. jurysdykcję ogólną do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku. Jeżeli spadkodawca miał miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci w państwie członkowskim, sądy tego państwa mają jurysdykcję do orzekania w sprawie spadkowej. Jurysdykcja na podstawie art. 4 rozporządzenia nr 650/2012 została oparta na jednym łączniku, którym jest miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy w chwili jego śmierci. U podstaw takiego rozstrzygnięcia leżało

przekonanie, że sprawy spadkowe wykazują ścisły związek z państwem, w którym spadkodawca miał zwykły pobyt w chwili śmierci.

Pobyt zwykły określa się jako miejsce ześrodkowania życiowych interesów osoby fizycznej miejsce, w którym znajduje się główne centrum egzystencji danej osoby, przy czym uwzględnienia wymagają okoliczności natury osobistej i zawodowej, a mniejsze znaczenie ma element czasu miejsce w którym znajduje się główny punkt więzi danej osoby i jej stosunków życiowych. Istotnych wskazówek dotyczących okoliczności, które wymagają uwzględnienia dostarcza motyw 23 i 24 rozporządzenia nr 650/2012.

Unormowaniu jurysdykcji zawartemu w art. 4 rozporządzenia nr 650/2012 odpowiada art. 21 ust. 1 rozporządzenia nr 650/2012, który wyraża zasadę, że prawem właściwym dla ogółu spraw dotyczących spadku jest prawo państwa, w którym spadkodawca miał miejsce zwykłego pobytu (wyjątek przewiduje art. 21 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012). Prawo to odnosi się do dziedziczenia wszystkich składników majątku spadkowego, w tym do nieruchomości, niezależnie od tego, w którym państwie znajdują się lub są położone (zasada jednolitości statutu spadkowego).

Kwestii badania jurysdykcji dotyczy art. 15 rozporządzenia nr 650/2012. Jeżeli do sądu państwa członkowskiego zostanie wniesiona sprawa, co do której sąd ten nie ma jurysdykcji zgodnie z rozporządzeniem, sąd ten jest zobowiązany do stwierdzenia z urzędu braku jurysdykcji, czego następstwem jest postanowienie o odrzuceniu pozwu lub wniosku.

Jak wskazuje treść wniosku o stwierdzenie nabycia spadku jak i dokumenty do niego dołączone w postaci odpisów skróconych aktów stanu cywilnego, spadkodawczyni miała ostatnie miejsca zamieszkania na terenie Niemiec. Tam stale mieszkała, prowadziła życie rodzinne i tam też zmarła. Tym samym w świetle definicji zawartych w Rozporządzeniu sądy niemieckie posiadają jurysdykcję w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po spadkodawczyni F. R.. Jurysdykcji tej nie posiada w konsekwencji sąd polski, co oznacza, iż wniosek podlega odrzuceniu, o czym orzeczono w pkt. 1 postanowienia.

Sygnatura akt I Ns 180/22

UZASADNIENIE

postanowienia Sądu Rejonowego w Sopocie z dnia 25 października 2022 roku

Wnioskodawczynie G. G. (2) oraz S. Z. wystąpiły do Sądu Rejonowego w Sopocie z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po F. M. R., zmarłej dnia 16 grudnia 2020 r. w B., ostatnio zamieszkałej w B.. W uzasadnieniu wniosku wskazano, że spadkodawczyni od wielu lat na stałe zamieszkiwała aż do śmierci w Niemczech. Właściwość miejscową Sądu w Sopocie wnioskodawczynie uzasadniały tym, iż w skład majątku spadkowego wchodzi udział we współwłasności nieruchomości położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Sopocie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). We wniosku wskazano również, że zgodnie z najlepszą wiedzą wnioskodawczyń spadkodawczyni posiadała ostatnie miejsce zwykłego pobytu również w S. choć od wielu lat na stałe zamieszkiwała aż do śmierci w Niemczech.

Postanowieniem z dnia 25 października 2022 roku Sąd Rejonowy w Sopocie odrzucił powyższy wniosek, stwierdzając brak jurysdykcji krajowej w przedmiotowej sprawie.

Sąd zważył, że w sprawach spadkowych o charakterze transgranicznym, w relacjach z państwami Unii Europejskiej, podstawy jurysdykcji wyznaczają przepisy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr (...) z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego (Dz.Urz. UE L Nr 201, s. 107 ze zm., zw. dalej Rozporządzeniem nr 650/2012). Rozporządzenie to stosuje się do spraw spadkowych osób, które zmarły w dniu lub po 17 sierpnia 2015 r.

Spadkodawczyni zmarła w dniu 16 grudnia 2020 r., zatem do niniejszej sprawy mają zastosowanie przepisy rozporządzenia nr 650/2012.

Zgodnie z art. 4 Rozporządzenia nr 650/2012, jeżeli spadkodawca miał miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci w państwie członkowskim, sądy tego państwa mają jurysdykcję do orzekania w sprawie spadkowej.

W doktrynie i orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że unormowana w treści art. 4 Rozporządzenia nr 650/2012 jurysdykcja ma charakter wyłączny. „Stanowi ona nieodzowny element kompleksowego systemu unijnego wprowadzonego rozporządzeniem Nr 650/2012. Jej modyfikacja przez prawa krajowe państw członkowskich nie wydaje się celowa ani tym bardziej możliwa [podobnie M. M., Wyłączny charakter jurysdykcji wynikającej z art. 4 unijnego rozporządzenia spadkowego (analiza na kanwie pytania prejudycjalnego w sprawie C-20/17, O.), (...) 2017, Nr 3, s. 440]. Okoliczność ta wynika z podstawowego założenia unijnego prawodawcy, wyrażającego się w dążeniu do zapewnienia jednolitości orzeczeń w sprawach spadkowych, m.in. właśnie poprzez ujednoczenie norm jurysdykcyjnych, obejmujących każde postępowanie spadkowe, niezależnie od charakteru i trybu rozpoznawania spraw (tak: M. Załucki (red.), Unijne Rozporządzenie spadkowe Nr 650/2012. Komentarz, Wyd. 2, Warszawa 2018, uwagi do art. 4). W uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 27 marca 2017 roku w sprawie XVI Cz 249/17 wskazano, że "kwestie jurysdykcji w rozporządzeniu uregulowane zostały w art. 4–19 Rozdziału II (...). W tym zakresie regulacja unijna zastępuje normy jurysdykcyjne zawarte w ustawie Kodeks postępowania cywilnego, a także normy kolizyjne zawarte w ustawie (...) Prawo prywatne międzynarodowe oraz łączących Polskę z innymi państwami niektórych umowach międzynarodowych stosownie do art. 75 rozporządzenia spadkowego.”

Jurysdykcja na podstawie art. 4 rozporządzenia nr 650/2012 została oparta na jednym łączniku, którym jest miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy w chwili jego śmierci. U podstaw takiego rozstrzygnięcia leżało przekonanie, że sprawy spadkowe wykazują ścisły związek z państwem, w którym spadkodawca miał zwykły pobyt w chwili śmierci.

Pobyt zwykły określa się jako miejsce ześrodkowania życiowych interesów osoby fizycznej, miejsce, w którym znajduje się główne centrum egzystencji danej osoby, przy czym uwzględnienia wymagają okoliczności natury osobistej i zawodowej, oceniane głównie pod kątem czynników obiektywnych. Istotnych wskazówek dotyczących okoliczności, które wymagają uwzględnienia dostarcza motyw 23 i 24 Rozporządzenia nr 650/2012. Motywy te wskazują po pierwsze, że „aby ustalić miejsce zwykłego pobytu, organ zajmujący się sprawą spadkową powinien dokonać ogólnej oceny okoliczności życia zmarłego w latach poprzedzających jego śmierć i w chwili śmierci, uwzględniając wszystkie istotne elementy faktyczne, w szczególności czas trwania i regularność obecności zmarłego w danym państwie oraz warunki i powody tej obecności”. Dalej w motywie 24 preambuły do Rozporządzenia Nr 650/2012 dodano, że miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy określa "ośrodek interesów jego życia rodzinnego i społecznego". Pojęcie "miejsca zwykłego pobytu" było analizowane w orzeczeniach Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w kontekście rozporządzeń Brukselskich I, II, II bis i III. W wyroku z 22.12.2010 r. w sprawie C-497/10, Barbara Mercredi v. R. C. ((...):EU:C:2010:829) Trybunał wskazał na konieczność odróżnienia "zwykłego pobytu" od jedynie czasowej obecności w danym miejscu. W ocenie Trybunału, zwykły pobyt musi się charakteryzować pewną długością, która odzwierciedli dostateczny stopień trwałości osoby z określonym miejscem. Przy długim czasie przebywania w danym miejscu, dla ustalenia miejsca zwykłego pobytu powinny wystarczyć kryteria obiektywne. W wyroku z 25.2.1999 r. w sprawie C-90/97, Robin Swaddling v. A. O. ((...):EU:C:1999:96) Trybunał wskazał, że ustalając miejsce zwykłego pobytu należy brać pod uwagę rozmaite kryteria, jak np. sytuację rodzinną podmiotu, przyczynę przesiedlenia, długość pobytu, stabilność pobytu, posiadanie stałego zatrudnienia itp.

Unormowaniu jurysdykcji zawartemu w art. 4 rozporządzenia nr 650/2012 odpowiada art. 21 ust. 1 rozporządzenia nr 650/2012, który wyraża zasadę, że prawem właściwym dla ogółu spraw dotyczących spadku jest prawo państwa, w którym spadkodawca miał miejsce zwykłego pobytu (wyjątek przewiduje art. 21 ust. 2 rozporządzenia nr 650/2012). Prawo to odnosi się do dziedziczenia wszystkich składników majątku spadkowego, w tym do nieruchomości, niezależnie od tego, w którym państwie znajdują się lub są położone (zasada jednolitości statutu spadkowego).

Kwestii badania jurysdykcji dotyczy art. 15 rozporządzenia nr 650/2012. Jeżeli do sądu państwa członkowskiego zostanie wniesiona sprawa, co do której sąd ten nie ma jurysdykcji zgodnie z rozporządzeniem, sąd ten jest zobowiązany do stwierdzenia z urzędu braku jurysdykcji, czego następstwem jest postanowienie o odrzuceniu pozwu lub wniosku.

W ocenie Sądu już na podstawie treści wniosku i załączonych do niego dokumentów należało ustalić, że spadkodawczyni miała ostatnie miejsca zamieszkania i zwykłego pobytu na terenie Republiki Federalnej Niemiec. Spadkodawczyni zmarła w B. w dniu 16 grudnia 2020 roku (k. 13-14 – odpis aktu zgonu z tłumaczeniem). W 1998 roku w B. zmarł mąż spadkodawczyni K. W. A. R.. Z aktu zgonu spadkodawczyni wynika, że B. był miejscem jej ostatniego zamieszkania. Powyższe dokumenty wskazują na to, iż spadkodawczyni także po śmierci męża dalej mieszkała w Niemczech, w B., aż do momentu śmierci (tj. co najmniej przez 22 lata). Tam stale mieszkała, prowadziła życie rodzinne i tam też zmarła. Kilkudziesięcioletni okres zamieszkania w Niemczech, założenie w Niemczech rodziny, mieszkanie z mężem w Niemczech i dalej po jego śmierci również w Niemczech wskazują na to, iż spadkodawczyni miała trwałą życiową więź z państwem niemieckim. Tam ześrodkowało się jej życie rodzinne, osobiste, jej miejsce zamieszkania przez długi okres, w tym ostatni okres przed śmiercią. Dlatego w ocenie Sądu należało uznać, iż ostatnie stałe miejsce zwykłego pobytu spadkodawczyni mieściło się w Republice Federalnej Niemiec, a nie w Polsce. Fakt dysponowania udziałem we współwłasności nieruchomości położonej w S. przez spadkodawczynię nie świadczy w żaden sposób o jej trwałym związaniu z S. i Polską w okresie przed śmiercią.

Tym samym w świetle definicji zawartych w Rozporządzeniu 650/2012 wyłącznie sądy niemieckie posiadają jurysdykcję w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po spadkodawczyni F. R.. Jurysdykcji tej nie posiada zaś sąd polski. Z uwagi na brak jurysdykcji krajowej wniosek o stwierdzenie nabycia spadku należało więc odrzucić na podstawie art. 1099 § 1 k.p.c. w zw. z art. 4 i 15 nr (...).

Z uwagi na odrzucenie wniosku Sąd zwrócił na rzecz wnioskodawczyń opłatę od wniosku pomniejszoną o kwotę równą opłacie minimalnej na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 79 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, tj. kwotę 70 zł, jak również kwotę 5 zł opłaty za wpis do Rejestru Spadkowego.